

Ahol Vilmos császár vadászott

Szigeti robinzónok

Baranyai háromszög, október hó,

A „Szent György” halászbárka lassú méltósággal indul meg a ködös Dunán lefelé. A mohácsi parton néhány ember, ünneplős sokác menyecske áll, a propeller visszaérkezését várják a tulsó oldalról. A kikötőben fehér hajó ereget bodor füstfelhőt, mellette néhány csónak ringatózik csendesen. Idább dunai monitör pihen, rajta senki sincs. A tulsó partról beszéd hallatszik erősen, a víz tisztán hozza a hangokat. Most hosszú uszály bontakozik ki a ködből, majd sziréna hasítja át a léget. Azután malmok tűnnek elő.

— Hallod-e Mátyás. Tán balra tartanánk. Mer' sekély ám a szigethöz közel.

A „Szent György”-bárka gazdája szól imígyen, a halászmester. Halásznik mennek a zátonyon túlra. Engem csak szivességből vettek fel, hogy lekanyarítsak valamit a hosszú útból.

— Jó, jó. Bizza csak rám Ferenc bá'. Majd eligazítom én. De hall-e az új nótát? Varjak kárognak. Itt az ősz. Úgy ám — szól a pipás Mátyás, a kormányos.

— Hallom, hallom. Nem is oszlik el a köd délig. Érzik azok.

A Szúnyog-szigetet jól elhagytuk már. Ferenc bá' kis csónakot kezd oldozgatni.

— Jó lesz tekintetős úr, ha itt partra visszük, mer' mi jobbra térrünk — szól felém az öreg mester.

Elköszönök. Megtermett legény visz a partra. Azután magamban folytatom útam, per pedes apostolorum. A Margitta-szigeti gátnak tartok, keresztül a füzesen. A gáton görbe telefonpóznák meredeznek fölfelé s balról nádfődeles vityillók sandítanak a fák alól. Az ablakok zárva, sehol senki, csak kutya ugat mérgesen. Barátságosan és hosszú út biz ez. Mindenütt köd. Vastag köd.

Ötven lépésnyire sem látni. Ökörnyál kap bele kalapomba. Ott ragad. Azután megint egy foszlány. Az ősz üli lakodalmát. Nászpántlikát hint szer-te. Elkezdem a gátörházakat számlálni. De nem megyek velük sokra. A kutyákra kell ügyelnem. Harapósak. Nem szokták meg az idegent. Jó, hogy láncon vannak. Veszédelmes éjjel erre járni.

A hetes számú örháznál balra térek. Túl a karapancsai erdő szökell ki a ködből. Szétszórt viskók következnek újra s halszag terjeng szét. A házereszek alatt halak lógnak fel-fűzve. A szalmatető viskók után gyalogúttá szűkül a kocsiút. Velem szemben pásztor üget számaron. Bocskoros lába majd a földet éri, ide-oda kalimpál. Fején pörge kalap, szájában pipa, kupakos. Nem ég, csak szopogatja. És mégis messziről úgy láttam, mintha pőfékelt volna. Ökörnyál lóg a nyakán — ez látszik füstnek. Az út most nádas között vezet. Szél veti neki vállát, meg-meghajlik a nád — siralmasan nyöszörög. A vizenyősebb részekén vadkacsák úsznak csendesen. Messze vannak, nem félnek. De zörrenés hallatszik, a kacsák lebuknak, a nád szétnyílik, vaddisznó csörtet rőfögve az erdő felé. Utána három malac fut visitva. Azután újra csend lesz, megáll a szél is, csak sóhajts hallatszik mélyen. Sötét öreg erdő suttogja-mormolja álombavágását.

Széles lénia kanyarodik balra. Széle drótozott — a szarvasok miatt,

nehogy a földekre, csatangoljanak. Öreg erdő ez itt. Mohlepte vastag törzsek púposodnak minduntalan, tudja Isten hány gyűrűsek. Egyiket-másikat akár öten is körülállhatnánk széttárt karokkal. Vadaknak meg betyároknak való erdő ez. Sötét és mély. Az útát telefontúrók jelzik. Karapancsára vezetnek, a baranyai háromszög déli határáig. Az időt öl-mos esőcseppek mérik, nehéz koppanással esnek a száraz levelekre.

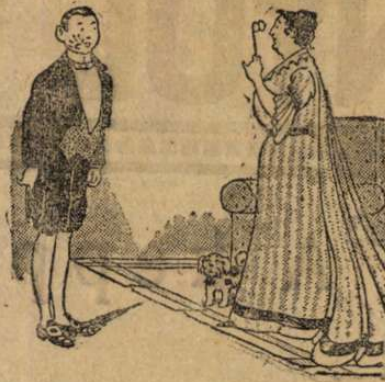
Utközben két vadászlak marad el. Végre elérem a Natália-hídat. Innen már csak negyedóránnyira fekszik Karapancsa. Jobbról tisztás nyílik s balról a baracskai holt Duna forrozza zöld vizét. Tizenegy óraker a karapancsai főerdész udvarkapuját nyitom ki. Losdorfer főerdész szívesen fogad és készséggel ad felvilágosítást.

— Valóban az Isten háta mögött élünk, de megnyugtató a csendes élet, a gyönyörű erdő, az örökös romantika — beszél felsóhajtván. — Egy-másután, csendben peregnék az évek és mégis minden évszakra megvan az öröme, szépsége. Tavaszkor, nyáron virág és madárdal vidít, ősszel a fenségek vadászata szórakoztat s télen a tündéri köntös, a fehér táj, a hócsillogás gyönyörködöt.

— Mikor tartották az őszi vadászatot és hányan voltak a fenségek? — kérdezem.

— Szeptember végén. Itt volt Frigyes főherceg fenséges nejével, Albrecht főherceg, Gabriella főhercegnő és Salm herceg Németországból. Közel két hétig időztek itt. Legszerencsésebb volt Salm herceg. Vadászszákmánya között egy szép példány vaddisznó is volt. Sajnos azonban, a mostani vadászatok messze maradnak a régiek mögött. A szerbek vandalizmusa tönkretette a vadállományt. Különösen a nemes állatok gyérültek meg.

Losdorfer főerdésszel majd egy óra hosszat beszélgettem. Előjött a szó a szigeti iskoláztatásról is. Az iskolakötelesek Hercegszántóra járnak. Elég messze van. A karapancsaiak még csak megvannak vele, de a debrinaiak dideregnek télvíz idején. A templom is Hercegszántón van, oda járnak, bár Nagynyáradhoz tartoznak. Karapancsán csak akkor van mise, ha itt vannak a fenségek. Természetesen szó sem lehet iskoláról. Szétszórtan élnek itt az emberek. Hallom, hogy nem is panaszkodnak ezért a szigeti. Ha szép idő van, akkor ügyis eljárógnak a szántói iskolába, ha meg hideg van, lics-pocs idő, úgy otthon nézegetik a gyerekek a könyvet, a búbos (kemence) mellett — mondják itt is, ott is. — Szigeti gyerekből még úgyse lett fiskális, de kondás az lett egy pár. Hát ez is szép mesterség.

— Nekem úgy tetszik Jean, hogy maga a szakácsnőnek udvarol.

— Ó nem asszonyom.

— Ne hazudjon, a szobaleány azelőtt sohasem tört el semmit. (Nagels Lustige Welt, Berlin.)

Még a kastélyt tekintem meg. Az erdő félkörben veszi körül. Nyugati homlokzata tisztásra néz. Előtte, a terrász alatt, jobbról és balról két kőszarvas veti fel fejét. A kastélyban gyönyörű szobák tárulnak elém. Kedves, meghitt vadászlakás, fenségek számára. A foyér impozánsan szép. A falakon remek trofeumok sorakoznak, homlokukon W, feletti császári korona. Vilmos császár lőtte őket, ő járt itt 1910-ben. Talán épen ebben a bőrfotójában ült, itt, a kandalló mellett és szemcsillogva beszélt aznap vadászszerecsényéről.

— Das hab' ich nicht geglaubt. Etwas prachtvoller — mondta, mikor első ízben ittjárt.

Azóta nagyot fordult a világ kerekere, meg-megcsikorgott és... das haben wir auch nicht geglaubt...

A mostani őszi vadászatról néhány kedves eseményt jegyeztem fel. Így érdekes volt, amikor Salm herceg a vadkant elejtette. Tudvalévő, amikor a vadászszákmányt hazahozták, a legkisebb cselekvés is szertartás szerint történik. A kastély fényben úszik (külön villamos világítás van), fáklyás emberek járnak-kelnek, a lakajok feszes livrében állnak s a kirendelt örök díszben sorakoznak a kastély előtt. És a fenségek kipirult arcra jönnek, örömmel beszélnek, fel-felnevetnek jókedvvel. Most is, amikor Salm herceg elejtett vadkant hozták, derűs jókedv lópódozott vissza a régi jó világból, boldog hahók verték fel a háború utáni napok őszi estjét. A vadkant a kastély melletti nagy tölgyfához vitték, hogy a fenségek jelenlétében koncolják fel. A vaddisznót csigán húzzák fel egy kihajló ágra és a fenségek, a kisérő urak és a szolgálatszélyzet az égő fáklyákkal kört képeznek körötte. Salm herceg, mielőtt a vadkant felhúzták volna, diadalmasan tette rá lábát és büszkén tekintett körül. Kalapján véres levelek díszlettek, a vadkan hullatta rájuk vérét, amint halálos sebével tovább vándorolt. Fenséges kép volt. A lobogó fáklyafénynél megelégedett arcok mosolyogtak egy-

másra. Azután várakozásteli csend következett. Valahol a rengetegben szarvas bögött mélyen, hosszan, talán megérezte a nehéz vérszagot, talán párját várta — hiába.

A vadászat egy másik érdekessége a sokác menyecskek özlése. Nemzeti viseletben jönnek és szebbnél-szebb kézimunkákat kínálnak megvételre. Jól tudják, a fenséges asszony igen kedveli a sokác motívumú tarka kézimunkát.

Sokszor ajándékot is hoznak. Így legutóbb Albrecht főherceg kapott szép ajándékot. És ezt, hogy Albrecht valamiképp is viszonzza, az ajándékozó sokác asszonnyal fényképezőgép elé állt. Büszke is volt a sokác asszony.

Visszafelé más útra térek. Egyenesen a nagy Dunára tartok. Bok az útirány. Terjedelmes síkság közepén vezet az út. Balra Debrina-pusztá, idább a szénégetők kunyhói és jobbra az erdő kanyarodik. Elér a Dunáig. A tisztáson tinócsorda legel. A csordás a fűben hever, mellette két borzas kutya. Fülhegyezve néznek felém.

— Elköszál ám a tinó, te, hallod-e? — szólok a heverő legénykére. Botot faragcsál.

— Csak hadd köszáljon a kerge. Majd visszahozza a Kormos — szól oda se hederítve a csordásfiú. Tovább farag.

— Mit faragsz olyan szépen?

— Tilinkót csinálnék, mer' az enyim, mit apám adott, eveszött.

— Hát tudsz tilinkózni?

— Úgy ám. Akkor legelnek csak a tinók — feleli büszkén.

Csodálatos élet ez! Törődik is ez a bojtár a világgal. Elfújja a nótáját és azt hiszi, ez a világ sora. Van benne valami irigyelni való.

Nemsokára elérem a révet. Öreg halász a révés. Épen ebédjét fejezi be. Nádviskója körül háló lóg. Halásztársai valahol a Dunán járnak. Csendben élnek, szűzi csendben, mert még hajó sem jár erre-felé. A szerb határ alig egy-két kilométerre húzódik innen. Nappal el-eldolgozgatnak, idő nincs, világostól sötétig dolgoznak. És este, ha tűz köré ülnek, vacsora után, beszéd híjján nótá is hangzik olykor-olykor. Boldog robinzónok, kik nem járnak az életiramlás hosszú labirintján... El-el-nézem az öreg Robinzont, amint erőteljes csapásokkal visz át a Dunágon. Szemében komoly alázat ül.

A bédai erdőben folytatom utamat, a kölkedi gáton. Felkeresem a bédai főerdészt, a derék Fürstöt, hátha tud valami erdei ujságot mondani.

Mondott is. A Bercit hozta elő, a szelid hímszarvast. Eltűnt. Másfél hónapja, hogy nem látta. Völegény lett belőle. Az ideai szarvasbögés volt a nászindulója.

Szinte szomorúan halad oldalamon a főerdész, csendesen szól, amint a gáton kísér:

— Nem jön az vissza többé soha. Ki tudja, mikor látom újra. Tán majd akkor, ha puszkavégre kerül. Meg fogom ismerni. Szegény Berci...

Csikorogva nyílik ki a bédai erdő gátsorompója. Fürst főerdős kalapját emeli meg.

— Adjon Isten... — szól.

A többit az erdő súgja. Őszi dalát mormolja. Bandukolva, hunyt szemmel folytatom utamat, a legszebb áriát hallgatom.

Herceglaki Ottómár.

Fotó cikkek

Éden drogériában

Király-utca 18. szám. (Szinház mellett.)